

Prosjektskildring:

Arbeid med plan for friluftslivets ferdssårer i Vestland 2020 - 2023

Bakgrunn

Mykje av tidlegare arbeid med friluftsliv har vore retta mot ivaretaking av areal, medan friluftslivets ferdssårer og samanhengen mellom areala har hatt mindre fokus. Regjeringa signaliserer i St.melding 18 (2015-2016): *Friluftsliv. Natur som kilde til helse og livskvalitet* at dei vil prioritere ferdssårer i friluftslivsarbeidet. Som ei konkret oppfølging av regjeringa sin handlingsplan har Klima og miljødepartementet (KLD) initiert eit fleirårleg prosjekt for friluftslivets ferdssårer. Føremålet med prosjektet er å fremje planlegging, opparbeiding, skilting og merking og kartfesting av friluftslivets ferdssårer.

På oppdrag frå KLD har Miljødirektoratet utarbeida rettleiaren *Plan for friluftslivets ferdssårer* (M-1292). Rettleiaren presenterer ein metode for korleis friluftslivets ferdssårer kan identifiserast, ivaretakast og vidareutviklast på ein systematisk måte. Prosjektet skal auke kunnskapsgrunnlaget om ferdssårene kommunen har, kva behov dei dekker og korleis dei kan utviklast for å skape meir aktivitet. Utvikling av friluftslivets ferdssårer vert gjort gjennom å tilretteleggje nye ferdssårer, utbetre og justere eksisterande ferdssårer, legge om ferdssårer, synleggjere attraktive turmål, skilte og merke m.m.

Prosjektet byggjar vidare på arbeidet som er gjort i samband med prosjektet *Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområde* og det nasjonale turskiltprosjektet (2014-2018). Arbeidet med *Plan for friluftslivets ferdssårer* vart starta opp i Hordaland fylkeskommune i 2019, og Vestland fylkeskommune ønskjer å vidareføre det gode arbeidet med desse prosjekta i heile fylket.

På bakgrunn av erfaringane som vart gjort i samband med prosjektet *Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområde* i Hordaland, har Vestland fylkeskommune inngått ein samarbeidsavtale om plan for friluftslivets ferdssårer med Bergen og Omland friluftsråd (BOF) for perioden 01.12.2019 – 31.12.2023.

Formål

Føremålet med prosjektet er å få flest mogleg kommunar til å igangsette eit systematisk arbeid for å ivareta og vidareutvikle friluftslivets ferdssårer. Arbeidet vil få positiv innverknad på andre satsingsområde for fylkeskommunen og kommunane, slik som folkehelse, kultur, reiseliv og samferdsel. Ved å sjå desse områda i samheng vil ein kunne formidle kunnskap og erfaringar til fylket og kommunar, og til andre som arbeider med tilrettelegging for friluftsliv.

Prosjektet si oppbygning

Detaljert skildring av prosjektet si oppbygning er skildra i rettleiaren (M-1292). Arbeidsprosessen er som følgjer:

Steg 1: Oppstart

- a. Forankring/vedtak om oppstart
- b. Utarbeide prosjektplan
- c. Oppstart prosjektgruppa og annonsering

Steg 2: Kartlegge nå-status

- a. Kartlegge ferdssårer, turruter og målpunkt

- b. Supplere kartlegging ved involvering av eksterne
- c. Registrere traséer og målpunkt relevant for arbeidet
- d. Innhente anna relevant informasjon

Steg 3:

- a. Kvalitetssikre mål
- b. Analysere avvik mellom nå-situasjon og mål
- c. Foreslå tiltak
- d. Registrere foreslåtte tiltak
- e. Vurdere foreslåtte tiltak opp mot andre forhold
- f. Analysere tiltak opp mot mål
- g. Vekte og prioritere måloppnåelse

Steg 4: Samanstille planen

- a. Samanstille planen
- b. Høyring
- c. Vedtak om planen

Effektmål 2020 – 2023

På nasjonalt nivå er det eit mål om at befolkninga skal utøve friluftsliv jevnleg. Dette skal sikrast gjennom at ferdsel i naturen skal bli lett tilgjengeleg for alle grupper i befolkninga. Tiltak skal m.a. legge til rette for å kombinere ferdsel i naturen skal kunne utførast som ledd i dei daglege gjeremåla.

Prosjektet bygger opp under mål knytt til friluftsliv i *Regional kulturplan for Hordaland 2015-2025*.

Mål 1: Fleire skal delta i friluftsliv på jamn og varig basis, med særleg fokus på barn og ungdom.

Mål 2: Sikre og legge til rette for fleire og betre anlegg for friluftsliv som er tilgjengeleg for folk i nærmiljøet.

Mål 3: Regionalt samarbeid om friluftsliv, for å ivareta heilskapen i felles friluftsverdiar og for å auke kunnskapsgrunnlaget gjennom dialog og erfaringsutveksling.

Prosjektet er forankra i handlingsprogrammet til *Anleggspolitikkk for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv i Vestland fylkeskommune 2020-2024* som eit eige tiltak (tiltak 13). Prosjektet rettar seg spesielt inn mot delmål 1: Anlegg for fysisk aktivitet og friluftsliv skal vere tilgjengeleg for folk i deira nærmiljø.

Sentrale aktørar si rolle på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå

Miljødirektoratet

- Leie prosjektet, i nært samarbeid med fylkeskommunane.
- Utarbeide rettleiingsmateriell
- Legge til rette for nettverksbygging og erfaringsutveksling gjennom samlingar med fylkeskommunane.
- Forvalte tilskotsmidlar til føremålet, m.a. fordele tilskot til fylkeskommunane.

Fylkeskommunen

- Ansvar for prosjektleiing og koordinering regionalt.
- Motivere og rekruttere kommunar til å igangsette prosjektet.
- Følge opp enkeltkommunar med rettleiing og koordinering.
- Fordele statlege og fylkeskommunale tilskotsmidlar til deltakande kommunar.

- Bidra med økonomiske ressursar til administrasjon, opplæring og rettleiing, innkjøp av felles digitale karttenester og verktøy. Legge til rette for erfaringsutveksling undervegs.
- Følge opp arbeidet med plan for friluftslivets ferdselsårer overfor Miljødirektoratet.
- Legge til rette for erfaringsutveksling mellom kommunane og med dei andre fylkeskommunane.

Bergen og Omland Friluftsråd

- I samarbeid med Vestland fylkeskommune koordinere og leie arbeidet.
- Motivere sine medlemskommunar til å utarbeide plan for friluftslivets ferdselsårer.
- Bistå alle kommunar i Vestland fylkeskommune som ønskjer det, med hjelp til å utarbeide plan for friluftslivets ferdselsårer.
- BOF vil etter avtale delta på oppstarts- og arbeidsmøte og gje grundig opplæring i metodikk for den enkelte kommune. Møte kan utførast ved hjelp av videokonferanse, og anna korrespondanse. BOF tek seg av informasjons- og oppstartsmøte, digitalisering, kvalitetskontroll, slutføring og rapport.
- Gje innspel til korleis arbeidsgruppa i kvar kommune er samansett og at arbeidet er i samsvar med Miljødirektoratet sin rettleiar M-1292, plan for friluftslivets ferdselsårer.
- Delta på regionalt fagnettverk inntil to gonger per år, og bidra med faglege innlegg på regionale konferansar.
- Bergen og Omland Friluftsråd sender rapport til Vestland fylkeskommune årleg innan 1. mars om status om framdrift i kor langt kommunane har kome med arbeidet i høve til: informasjonsmøte, kommunalt vedtak om oppstart, etablering av arbeidsgrupper.
- Gjennomføring: oppstartsmøter, kartlegging av no-status, analysere, vurdere tiltak og digitalisering. Stiar som vert registrert, men som ikkje ligg i den nasjonale databasen for tur- og friluftsruter skal leverast til kartverket via rettikartet.no.
- Slutføring: kvalitetssikring, ferdigstilling, kommunalt sluttvedtak om bruk og ajourhold.
- Økonomi: oversikt over utgifter og finansiering.
- Sluttrapport skal sendast Vestland fylkeskommune når prosjektet er ferdig stilt.

Kommunane

- Leiar og står for det praktiske arbeidet og gjennomføringa av planar for friluftslivet sine ferdselsårer.

Organisasjonar

- Bidra i det konkrete arbeidet nasjonalt, regionalt og lokalt.

Føresetnader og rammer

Prosjektet har ein varigheit på fem år med oppstart frå 2019 og vert avslutta i 2023. Det er sett av tilskotsmidlar på statsbudsjettet til koordinering av arbeidet i fylkeskommunane, og Miljødirektoratet. Fylkeskommunane kan søke tilskotsmidlar på vegne av seg sjølv og deltakande kommunar.

Kvinnherad kommune søkte i 2019 om å vere pilotkommune, og har fått tilskotsmidlar til å gjennomføre heile prosessen med plan for friluftslivets ferdselsårer. Det er forventa at dei delar erfaringar til gode for andre kommunar som kjem etter.

Resultatmål for 2020 - 2023

- Følgande er presentert for kommunane:
 - Rettleiar for planlegging av friluftslivets ferdselsårer
 - Merkehandboka
 - Rettleiar for naturvennleg tilrettelegging
 - Spelemiddelordninga

- Motivere alle kommunar i Vestland fylke til å utarbeide kommunale planer for friluftslivets ferdselsårer.
- Det er tilsett ein prosjektleiar i Bergen og Omland Friluftsråd som saman med spesialrådgjevar i Vestland fylkeskommune føl opp kommunar som har søkt og fått tilskot til å gjennomføre prosjektet.
- Nasjonal database for tur- og friluftsruter blir komplettert. Kommunane som allereie har sine sti- og løypedata digitalt, melder desse inn til kartverket.
- Arrangere minst ei årleg fag/erfaringsamling for kommunane.

Framdriftsplan 2020 - 2023

Det er 43 kommunar i Vestland fylke. Målsetninga er at alle kommunar skal utarbeide ein kommunal plan for friluftslivets ferdselsårer. Framdriftsplan for gjennomføring av prosjektet er vist i tabell 1.

Tabell 1: Framdriftsplan 2020- 2023 (tal i parentes er faktiske resultat frå 2019 og 2020)

	2019	2020	2021	2022	2023	SUM
	Tall kommunar	Tall kommunar	Tall kommunar	Tall kommunar	Tall kommunar	
Informere kommunane om prosjektet	33 (i Hordaland)	43				43
Oppstart i kommunar som har søkt og fått tilskot til å gjennomføre prosjektet	14 (9)	9 (9)	10	10	0	43
I gang med steg 1 og 2	14 (6)	8 (8)	11	10	0	43
I gang med steg 3 og 4	1	4(2)	14	13	11	43
Ferdig Plan for Friluftslivets ferdselsårer	0	2	12	14	15	43

Økonomi

I 2019 kom det inn 14 søknader på tilskotsordninga for plan for friluftslivets ferdselsårer i Hordaland. Alle søknadene oppfylte vilkåra for tilskot, og var i tråd med rettleiar M-1292. Kvinnherad kommune søkte om å få vere pilotkommune og fekk såleis midlar til å gjennomføre heile prosjektet. I samband med regionsreforma er desse no 8 kommunar.

Tabell 2: Rekneskap 2019

Utgifter	Beløp	Antall	Totalt
Prosjektarbeid per kommune (Steg 1 og 2)	60 000	13	780 000
Kvinnherad (Steg 1-4), pilotkommune	160 000	1	160 000
Totale utgifter			940 000
Inntekter			
Fylkeskommunale midlar	580 000	1	490 000
Omsøkt frå Miljødirektoratet	450 000	1	450 000
Dugnad i kvar kommune/ eigenkapital			
Totale inntekter			940 000

I 2020 søkte 12 kommunar om midlar til Plan for friluftslivets ferdselsårer. 6 kommunar fekk tilskott til å gjennomføre steg 1 og 2, medan 6 kommunar fekk tilskott til steg 3 og 4 eller til heile planarbeidet.

Tabell 3 viser budsjett for 2020 – 2023, der det vert lagt opp til at alle kommunar i fylket søker om midlar til å gjennomføre prosjektet. Ambisjonen er at alle kommunane skal lage ein plan for friluftslivslivets ferdselsårer innanfor prosjektperioden. Erfaringar viser imidlertid at mange kommunar er pressa på tid og ressursar og at det kan vere vanskeleg å få dei til å prioritere det å lage ein plan for friluftslivets ferdselsårer.

Tabell 3: Budsjett 2020 – 2023

Utgifter	Beløp	Antall	Totalt
Prosjektarbeid per kommune (Steg 1 og 2)	60 000	34	2 040 000
Prosjektarbeid per kommune (Steg 3 og 4)	60 000	41	2 460 000
Fagsamling med kommunane	10 000	4	40 000
Lønnsmidlar til BOF prosjektarbeid 100% stilling (kr 1.2 mill. frå VLFK + betaling frå kommunane etter avtale)			1 200 000
Totale utgifter			5 740 000
Inntekter			
Fylkeskommunale midlar	740 000	4	2 960 000
Omsøkt frå Miljødirektoratet	695 000	4	2 780 000
Eigne ressursar i kvar kommune		43	
Totale inntekter			5 740 000

NB! Budsjettet må ses i samanheng med rekneskapen for 2019. 8 av kommunane i Vestland fekk da tildelt midlar til steg 1 og 2 og ein kommune fekk midlar til heile prosjektet. To kommunar er heil ferdige med planarbeidet og greidde seg med mindre midlar enn det dei kunne søke på.